

Wijkgroenagenda Sint Marten/ Sonsbeekkwartier



Februari 2022

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Afkadering	5
1.2 Procesbeschrijving	5
1.3 Vervolg	5
2. Beschrijving huidige situatie	6
2.1 Algemeen	6
2.2 Klimaatadaptatie	7
2.3 Biodiversiteit	8
2.4 Eetbare Stad	8
2.5 Andere groene initiatieven van bewoners	9
3. Actieplan	11
3.1 Acties die we in 2022 gaan uitvoeren	11
3.2 Acties ter uitvoering na 2022	13

Colofon

Uitgave: Gemeente Arnhem, februari 2022

Contact: anne.luijten@arnhem.nl,

Beleid Groene Leefomgeving,

cluster Openbare Ruimte

Voorwoord

De gemeente Arnhem heeft in 2021 met de wijk Sint Marten/Sonsbeek deze Wijkgroenagenda opgesteld, in navolging op de Wijkgroenagenda's van het Arnhemse Broek en Klarendal.

De bedoeling van de Wijkgroenagenda is dat gemeente, wijkbewoners en andere betrokkenen nauwer gaan samenwerken op wijkniveau met als doel om de wijk versneld groener en klimaatbestendiger te maken. Het resultaat van deze samenwerking is een actieplan met concrete maatregelen die gezamenlijk op korte termijn uitgevoerd gaan worden (zie hoofdstuk 3).

De twee voornaamste redenen om dit proces in Sint Marten/Sonsbeek te starten waren als volgt:

In Sint Marten/Sonsbeek zijn veel bewoners die zich inzetten voor het groen in de wijk: als individu, bijvoorbeeld via het adopteren van een boomspiegel; of als groep, bijvoorbeeld door het gezamenlijk onderhouden van een openbare groene tuin. Team Leefomgeving en de afdeling Wijkonderhoud van de gemeente wilden graag samen met deze wijkbewoners onderzoeken in hoeverre deze groene initiatieven verdere ondersteuning nodig hadden van de gemeente.

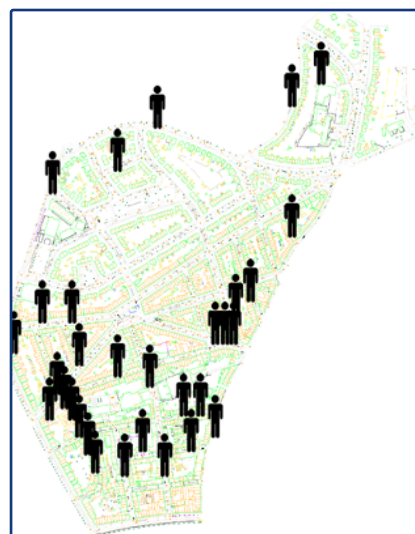
De tweede reden voor het opstellen van de Wijkgroenagenda was om samen met de wijk tot maatregelen te komen om de hittestress en wateroverlast in de wijk te verminderen en de biodiversiteit te bevorderen.

De Wijkgroenagenda is een levend document. Ongeveer een jaar na de publicatie zal de gemeente Arnhem het initiatief nemen om met betrokkenen uit de wijk door middel van een wijkwandeling voor bewoners en andere geïnteresseerden en gesprekken met de verschillende werkgroepen te bekijken welke maatregelen zijn voltooid en welke aanvullende maatregelen kunnen worden toegevoegd.

De Wijkgroenagenda is opgesteld met hulp van bewoners en andere partijen die in de wijk actief zijn. Hiervoor is gesproken met:

Bewoners

De gemeente heeft zo veel mogelijk bewoners benaderd voor individuele gesprekken. Ook heeft een (in verband met de coronacrisis noodgedwongen online) bewonersbijeenkomst plaatsgevonden in de vorm van een rondetafel-gesprek.



Uitnodigingsposter voor de online bewonersbijeenkomst / Geografische spreiding van gesproken inwoners

Bewonersoverleg (BO)

Het Bewonersoverleg vertegenwoordigt de bewoners van Sint Marten/Sonsbeek richting de gemeente. Hier worden alle ontwikkelingen besproken die met de wijk te maken hebben. De gemeente heeft het wijkgroenagenda-proces in maart 2021 aan het Bewonersoverleg toegelicht. Het BO is in januari 2022 op de hoogte gesteld van het resultaat.

Groengroep -> Boomspiegelwerkgroep

De Groengroep bestaat sinds de jaren '90 en houdt zich met name bezig met het ondersteunen van boomspiegel-adoptanten in de wijk. In de praktijk bleek er echter niet langer sprake meer te zijn van een 'groep': de activiteiten vielen voornamelijk op de schouders van één wijkbewoonster. De gemeente Arnhem is deze wijkbewoonster zeer erkentelijk voor de stevige basis die zij heeft neergezet en voor de fijne samenwerking in de afgelopen jaren. Via de wijkgroenagendabijeenkomst zijn er weer voldoende wijkbewoners gevonden om de groep een doorstart te geven.

Stichting De Groene Vos

De Groene Vos (Hommelseweg 41) is het trefpunt voor een duurzame leefstijl in Arnhem. Je kunt hier terecht voor duurzame producten of het huren van gereedschap. De voorzitter en een bestuurslid van de Groene Vos hebben input gegeven voor en meegelezen met deze agenda.

Werkgroep Stadslandbouw

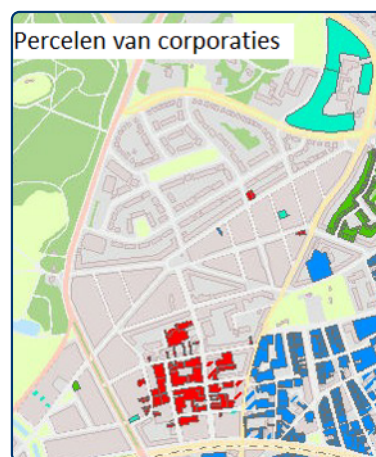
De werkgroep Stadslandbouw functioneert onder de vlag van Stichting De Groene Vos en werkt samen met de gemeente, woningbouwcorporatie Portaal, Stadstuin Kweekland, en andere partners. De groep kweekt op verschillende plekken in de wijk fruit en groenten. Dat kan kleinschalig naast de voordeur of op grotere schaal, zoals op het Hommelveldje.

Woningbouwcorporatie Portaal

Portaal verhuurt ongeveer 500 woningen in Sint Marten (rood op de kaart). Tijdens het opstellen van deze Wijkgroenagenda hebben gemeente en Portaal gesprekken gevoerd over de geopperde ideeën en wensen van huurders uit de wijk en hoe deze verder te brengen.

Woningbouwvereniging De Eenvoud

De Eenvoud verhuurt woningen in Sonsbeek-Noord (lichtblauw). Net als met Portaal is de gemeente met De Eenvoud om de tafel gegaan om te kijken hoe we kunnen samenwerken om de woningen klimaatadaptiever te maken.



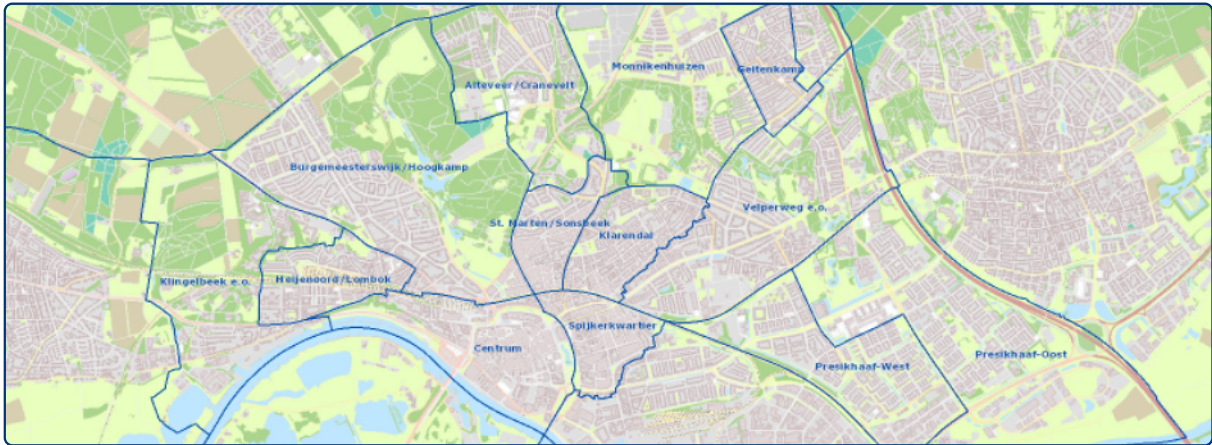
Team Leefomgeving (noord-west@leefomgevingarnhem.nl) en Wijkonderhoud

Voor het opstellen van iedere wijkgroenagenda en het uitvoeren van de acties die hierin staan, wordt nauw samengewerkt met zowel Team Leefomgeving als de afdeling Wijkonderhoud van de gemeente Arnhem. Team Leefomgeving is het eerste aanspreekpunt voor wijkbewoners, als zij een plan of idee hebben voor de wijk. De afdeling Wijkonderhoud zorgt primair voor het schoon, heel en veilig houden van de openbare ruimte in de wijk. Daarnaast kan Wijkonderhoud helpen bij het verder brengen van kleinschalige groene bewonersinitiatieven. Ze beoordelen bijvoorbeeld de aanvragen voor het adopteren van een boomspiegel en ondersteunen soms tegelwipacties.

1. Inleiding

1.1 Afkadering

Arnhem is verdeeld in 24 wijken. Sint Marten/Sonsbeek bevindt zich in Noord-Arnhem en ligt ingesloten tussen Sonsbeekpark en de wijken Alteveer-Cranevelt, Monnikenhuzen, Klarendal, Spijkerkwartier en Centrum. De wijk wordt aan de zuidkant begrensd door de spoorlijn Arnhem-Zutphen, aan de westzijde door de Apeldoornseweg en aan de oost- en noordzijde door de Hommelseweg en de Cattepoelseweg. Sint Marten/Sonsbeek bestaat uit drie buurten: Sint Marten in het zuiden, Graaf Ottoplein e.o. in het midden en Sonsbeek-Noord in het noorden.



Wijken in Arnhem (Giga): Sint Marten/Sonsbeek is gemarkeerd met een rode ster.

1.2 Procesbeschrijving

Vanaf februari 2021 hebben er gesprekken plaatsgevonden tussen de gemeente en bewoners, ondernemers en andere partijen in Sint Marten/Sonsbeek. Inwoners hebben, soms in combinatie met een wandeling door de wijk, verteld welke problemen zij ervaren rond wateroverlast, hitte en droogte, waar huidig groen kan worden verbeterd en waar ruimte is voor nieuw groen. Eind november 2021 vond tevens een online rondetafelgesprek plaats met vijftien bewoners en afgevaardigden van de gemeente. Deze bijeenkomst werd van tevoren aangekondigd via posters in de wijk, via het Bewonersoverleg, via de wijkwebsite en op sociale media. Uit het rondetafelgesprek zijn onder andere twee werkgroepen ontstaan die zich bezig gaan houden met de boomspiegels en de biodiversiteit in de wijk.

Na het inventariseren van alle ideeën en wensen is er een actieplan opgesteld. Hierbij zijn ook de relevante en nog openstaande maatregelen uit de maatregelenlijst wateroverlast (2015) meegenomen (deze lijst is destijds mede tot stand is gekomen dankzij input van wijkbewoners).

1.3 Vervolg

Informatie over de voortgang van de agenda zal met bewoners worden gecommuniceerd via de wijkwebsite en de wijkkrant. De gemeente organiseert ongeveer een jaar na het opstellen van deze agenda wederom een wijkwandeling met belangstellenden om de voortgang te bekijken. Die wandeling wordt, samen met de informatie die tegen die tijd verzameld is door de nieuwe werkgroepen, gebruikt om een nieuwe lijst maatregelen vorm te geven.



2. Beschrijving van de huidige situatie

2.1 Algemeen

In Sint Marten/Sonsbeek wonen ruim 5.800 inwoners (2020). Sint Marten/Sonsbeek heeft zich ontwikkeld tot een wijk waar de meeste bewoners het financieel goed hebben en waar, met uitzondering van Sint Marten, het gemiddelde inkomen hoger is dan het gemiddelde inkomen in Arnhem (Wijkprogramma Sint Marten Sonsbeek, 2021). Het grootste deel van de wijk bestaat uit koopwoningen (53%) en particuliere huur (32%). In Sint Marten heeft woningbouwcorporatie Portaal veel bezit. De wijk is erg gewild, mede door de aantrekkelijke ligging vlakbij de binnenstad, Sonsbeekpark en station. Maar er is ook doorstroming. Grotere huishoudens trekken op den duur weg naar wijken met meer woon- en leefruimte.

Straatbeeld

Sint Marten en Sonsbeek zijn eigenlijk twee wijken, die van zuid naar noord van karakter en fysieke indeling veranderen. Het zuidelijk deel (de buurt Sint Marten) is het oudste; het is een volkswijk waar de huizen dicht op elkaar zijn gebouwd. In het midden (Graaf Ottoplein e.o.) komt er al wat meer ruimte. Het noorden (Sonsbeek-Noord) oogt groener dan de rest van de wijk door de ruimere opzet en groenere tuinen. Wat de verschillende delen van de wijk wel met elkaar overeen hebben, is het tekort aan parkeerplekken. Hierdoor worden voertuigen regelmatig op hoeken van stoepen geparkeerd of op andere niet-officiële parkeerplekken.

Groen in de openbare ruimte

De wijk heeft een aantal 'pareltjes': groene, koele plekken. Zoals de Boerderijtuin aan de onderkant van het straatje Sint Marten, de groene binnenspeeltuin tussen de Nijhoffstraat, Apeldoornseweg en Sint Marten en het Goeman Borgesiusplein in het noorden van de wijk. Verder zijn bewoners in met name het dichter bebouwde deel erg actief en creatief met bloempotten langs de gevels. Ook wordt een groot deel van de boomspiegels in de wijk (het stukje groen rond een boom) door bewoners zelf onderhouden.

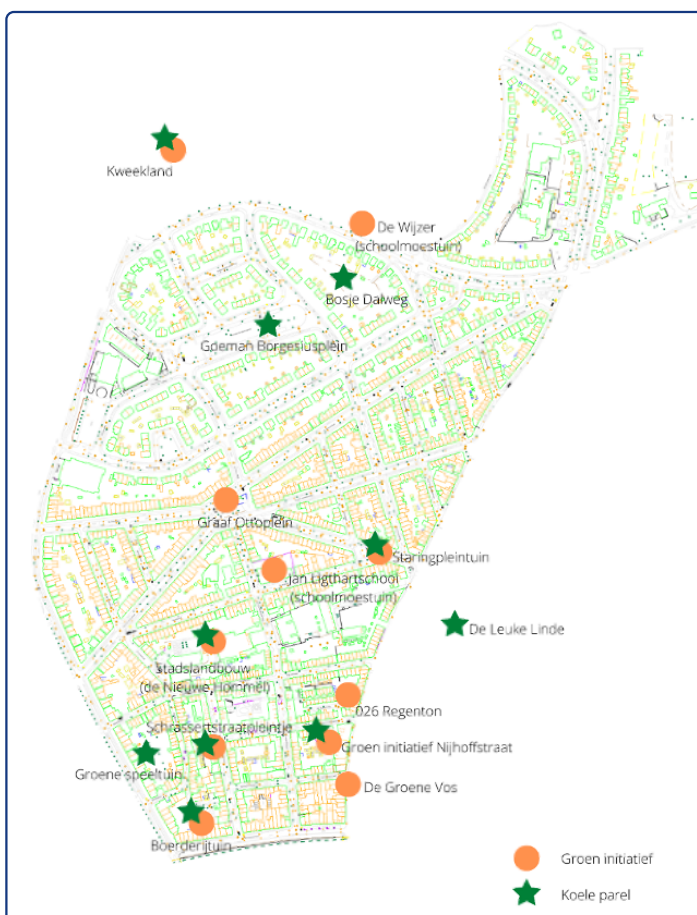
Groen in tuinen

Over de gehele wijk gezien zijn de tuinen zeer groen: slechts 32% van de totale tuinoppervlakte is versteend (Cobra Groeninzicht, 2020). Dat is fors minder dan het gemiddelde in Arnhem (45%). Slechts drie wijken scoren beter op het gebied van groen in de tuin.

Uitgesplitst naar buurt zien we dat deze goede score vooral komt door de grote, groene tuinen in het noorden van de wijk:

- Sint Marten: 47% van het tuinoppervlak is versteend;
- Graaf Ottoplein e.o.: 42%;
- Sonsbeek-Noord: 23%.

In Sint Marten en Graaf Ottoplein e.o. zijn de tuinen veel kleiner dan in Sonsbeek-Noord, dus het is deels ook logisch dat ze meer versteend zijn (bewoners hebben plek nodig voor je afvalcontainers, voor een terras e.d.).



2.2 Klimaatadaptatie

Op de Klimaatadaptatiekaart van de gemeente Arnhem is het bovenste deel van de wijk geel. Dat betekent dat de bestaande situatie zo veel mogelijk gehandhaafd moet worden. De onderste helft van de wijk is oranje. Dat houdt in dat verdere opwarming moet worden voorkomen, zodat het niet net zo warm wordt als in de rode gebieden in de stad. In dit deel van de wijk bevinden zich de buurten Sint Marten en Graaf Ottoplein e.o. Sint Marten is zeer dicht bebouwd en in zowel Sint Marten als Graaf Ottoplein e.o. zijn er veel bovenwoningen die maar weinig buitenruimte hebben. Deze inwoners zijn grotendeels afhankelijk van de openbare ruimte om koelte te zoeken tijdens hete periodes. Daarnaast kunnen ze via de subsidieregeling Klimaatadaptatie financiële ondersteuning krijgen als ze zelf maatregelen willen nemen op, aan en rond de woning.

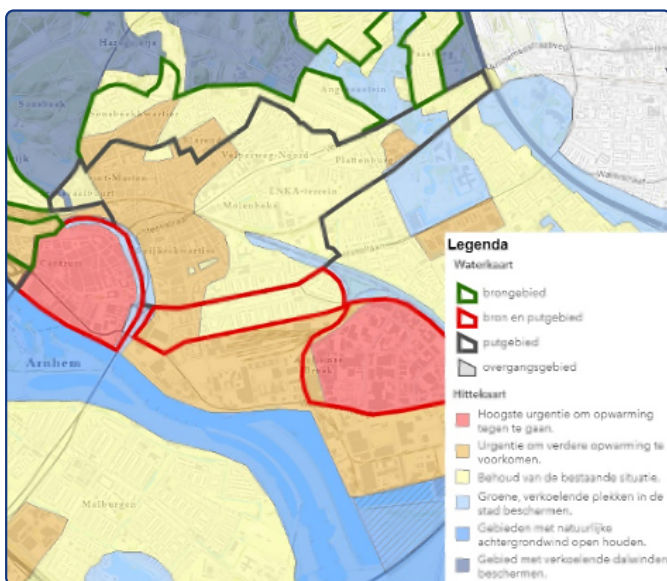
'In de Jacob Cremerstraat staan geen bomen bij de bushalte: dat is een echte hittestressplek. Is hier een oplossing voor te vinden zonder de trolleybus in de weg te staan?'

- inwoner

Wateroverlast

'In 2014 was ons souterrain volgelopen met water. Het blijft altijd vochtig in huis. We hebben het vochtgehalte ook gemeten, waarbij tot 40% gezond is. Ons huis kwam uit op 70%.' - inwoner

Het hoger gelegen deel van de wijk (brongebied) veroorzaakt wateroverlast in het lager gelegen deel van de wijk (putgebied). In de hele wijk is het dus van belang om gebouwen af te koppelen van het vuilwaterriool en dit water zo veel mogelijk op te vangen (bijvoorbeeld in regentonnen) of te infiltreren (bijvoorbeeld in een groene tuin).

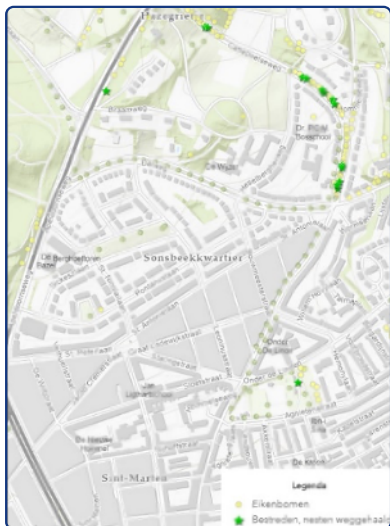


Klimaatadaptatiekaart (Open Data, Gemeente Arnhem)

2.3 Biodiversiteit

Door een gebrek aan biodiversiteit kunnen ziektes en plagen ontstaan. Zo is er in het noorden van de wijk overlast gemeld van de eikenprocessierups, langs de Cattepoelseweg:

'Ik vind dat Sint Marten/Sonsbeek voor mens, plant en dier moet zijn, met als inzet dat er meer biodiversiteit komt in de wijk.' - inwoner



Overlast eikenprocessierups in 2021: zie ook deze [online kaart](#).

2.4 Eetbare stad

Arnhemmers kunnen de subsidieregeling Eetbare Stad gebruiken om de straat, een plantsoen of het (school)plein te voorzien van eetbaar groen. De gemeente ambieert dat alle basisscholen een schoolmoestuin hebben.

Via Natuurcentrum Arnhem kunnen scholen advies en begeleiding krijgen bij de ontwikkeling en aanleg van moestuinen en groene schoolpleinen en het gebruik ervan. Twee basisscholen in de wijk, de Jan Ligthartschool en De Wijzer, hebben al een moestuin. Bij de herinrichting rondom de Dr. P.C.M. Bosschool wordt er door Natuurcentrum Arnhem ook gekeken naar vergroeningsopties.

Een andere gemeentelijke ambitie is dat alle buurten de beschikking hebben over een pluktuin, groot of klein, met een aantal fruit- en notenbomen en bijvoorbeeld bessenstruiken en kruiden. Een aandachtspunt hierbij is wel dat er in de wijk veel vervuilde grond is. Daarom kan eetbaar groen meestal niet in de volle grond worden aangelegd en moet dit vaak in bakken. De gemeente kan daarover adviseren. Er zijn in Sint Marten/Sonsbeek al drie van dit soort initiatieven:

1. Stadstuin Kweekland

Stadstuin Kweekland ligt op een zuidhelling vlakbij Park Sonsbeek aan de Dalweg en is ± 8.200m² groot. Je kunt er bloemen plukken, een bezoek brengen aan de theeschenkerij of op abonnement groenten en fruit oogsten. Dit laatste is enorm populair, zo zeer zelfs dat er een flinke wachtlijst is. Daarnaast is Kweekland bezig met de realisatie van een voedselbos, waar zij de Dirk Zeldenrust Duurzaamheidsprijs 2020 voor heeft ontvangen.

2. 'Hommelveldje' bij wijkcentrum de Nieuwe Hommel

Naast wijkcentrum de Nieuwe Hommel telen buurtbewoners sinds 2013 gewassen (zie foto voorpagina). Dit wordt georganiseerd vanuit Werkgroep Stadslandbouw De Groene Vos. Ook doen ze aan buurtcomposteren: buurtbewoners brengen hun groenteafval naar de composthoop bij de Nieuwe Hommel om zo hun bijdrage te leveren aan de kringloop stadslandbouw.

'Je kunt zo vaak naar de tuin gaan als je zelf wilt. Het is elke keer weer een verrassing wie je tegenkomt, dat onverwachte treffen en een babbeltje maken, vind ik erg leuk.'

- deelnemer

3. Schrassertstraatpleintje

Net als het hommelveldje is dit stadslandbouwproject (zie foto) opgezet vanuit de Groene Vos. Het wordt ondersteund door woningcorporatie Portaal.



4. Boerderijtuin

Aan de onderkant van het Sint Marten-straatje ligt de Boerderijtuin. Deze tuin is in 2010 ingericht door de gemeente Arnhem, woningcorporatie Portaal en omwonenden. Bewoners onderhouden de tuin sindsdien. Naast een speeltuin voor kinderen is er een waterpomp, en kunnen er allerlei soorten kruiden (waaronder rozemarijn, oregano, salie en citroenmelisse) worden geplukt.

2.5 Andere groene initiatieven van bewoners

Naast de vier al genoemde eetbare initiatieven in de wijk zijn bewoners ook actief op de volgende gebieden:

5. Plantjesmarkt

Jaarlijks op de tweede zaterdag van mei is er op het Graaf Ottoplein een door bewoners georganiseerde plantjesmarkt.

6. Gemeenschappelijk groen terrein aan de Nijhoffstraat

Acht huishoudens van de Nijhoffstraat hebben in de winter van 2020 een Tiny Forest aangelegd op het gemeenschappelijk terrein achter hun huizen. Het bevindt zich op een steil oplopend stuk grond met een oppervlakte van zo'n 200 m², tussen de Nijhoffstraat en het hoger gelegen HKA-terrein op de Hommelseweg. Ze hebben meer dan dertig verschillende inheemse boomsoorten geplant zoals eiken, beuken, wilgen en esdoorns, en bessenplanten. De beplanting zorgt ervoor dat regen rustiger in de bodem kan zakken en voorkomt dat het water veel zand meeneemt in de stroom naar beneden. Ook trekt het insecten en vogels aan.

7. Onderhoud van boomspiegels

Rond alle bomen in de wijk is een klein stukje groen. Dat tuintje rond een boom heet een boomspiegel. Vaak staat er een hekje om de boomspiegel zodat honden er niet in kunnen 'rommelen'. Als je wilt kun je een boomspiegel adopteren. Dit wordt in Sint Marten/Sonsbeek heel veel gedaan. De boomspiegel-adoptanten krijgen elk jaar de mogelijkheid om gratis plantjes uit te zoeken bij de Plantjesmarkt voor hun boomspiegel(s).

'Negen jaar geleden kwam ik in de wijk wonen en ik vond het tuintje rond de boom tegenover mijn huis er zo ongezellig uitzien. De grond rond de bomen is heel arm. Na het toevoegen van wat extra tuinaarde, ben ik meteen mooie vaste planten gaan halen. Van mijn buren begreep ik dat je ook op de jaarlijkse plantjesmarkt gratis plantjes voor je boomspiegel kunt afhalen. Dat heb ik een paar keer gedaan. Ik vind de plantjesmarkt een goed initiatief om de buurt een groener en dus vriendelijker karakter te geven. Mijn buurman houdt enkele boomspiegels in de straat netjes door zwerfvuil weg te halen en af en toe te snoeien. Zo maken alle buren samen de straat wat gezelliger!' - wijkbewoner

8. Staringpleintuin

Deze tuin is aangelegd door de gemeente in 2017 volgens de wensen van de bewoners en wordt beheerd door twee bewoners.



Buurkinderen maken volop gebruik van de Staringpleintuin

'We wilden een 'natuurlijke' tuin met hoog-laagverschil, en bloemen en planten waar insecten op af komen. Je kan zien aan de mensen die op het plein komen, dat ze helemaal tot rust komen op het plein. Het is grappig om te zien hoe een kind plots een pompoen ziet, of tijdens het lopen op het muurtje zich vasthoudt aan de bamboe en ontdekt hoe verend de stengels zijn.'
- wijkbewoner die het tuintje onderhoudt.



9. Groen binnenplein Marten van Rossemstraat, Schrassertstraat en Van Hasseltstraat

In 2021 is dit binnenpleintje vergroend door de gemeente, op initiatief van bewoners. Op de [wijkwebsite](#) staat meer informatie over dit groenproject.



Pleintje voor en na vergroening (Foto's: Vivienne van Sante)

10. Regentonnenacties

Al sinds 2018 worden er door onder meer de Groene Vos en het Bewonersoverleg wijkacties georganiseerd om voordelig regentonnen aan te schaffen en te plaatsen. Ook de Jan Ligthartschool en basisschool De Wijzer hebben al een regenton.

11. Groene gevels

Woningcorporatie Portaal heeft in 2013 bij verschillende kale gevels in de wijk verticaal groen aangelegd, bestaande uit verschillende klimopsoorten. Portaal onderhoudt dit verticaal groen ook.

Lijkt stadslandbouw en/of buurtcomposterijen jou ook wat?

De Groene Vos is altijd op zoek naar tuinders voor stadslandbouw en naar wijkbewoners die duurzame activiteiten kunnen organiseren en coördineren. Meld je aan bij de Werkgroep Stadslandbouw van Stichting De Groene Vos; info@degroenevos.nl of wandel binnen bij De Groene Vos, Hommelseweg 41.

Belangstelling om een boomspiegel te adopteren?

Stuur een mail naar: groenewijk@live.nl. Vermeld naam, adres en de plek van de te adopteren boomspiegel.



3. Actieplan

3.1 Acties die we in 2022 gaan uitvoeren

Op basis van alle gesprekken die zijn gevoerd en de input die is verzameld hebben gemeente en bewoners gezamenlijk besloten in 2022 de volgende acties uit te voeren en hier ook financiële middelen voor beschikbaar te stellen:

1. Vergroenen en verbeteren van de Boerderijtuin

In de maatregelenlijst wateroverlast (2015) is deze tuin al genoemd als kansrijke plek om hemelwater lokaal te verwerken, waarmee het riool wordt ontlast. De bewoners die de tuin onderhouden hebben inmiddels ook aangegeven dat de speelplek en zitbank verouderd zijn en dat er meer vergroend kan worden. Zij hebben hiervoor een plan opgesteld dat samen met de gemeente uitgevoerd en door de gemeente gefinancierd gaat worden.

Een van de initiatiefnemers ziet ook kansen voor het veranderen van de bestrating rondom de Boerderijtuin: 'Ik zou het wel mooi vinden als we de bestrating van de parkeerplaatsen bij de Boerderijtuin kunnen vervangen door een bestrating die regenwater beter doorlaat want de buitenruimte kent nog steeds erg veel steen.'



Op sommige plekken in de Boerderijtuin ligt nog veel verharding en het groen is niet altijd even biodivers.

2. Vergroenen van Graaf Ottoplein

Het Graaf Ottoplein gaat op vergelijkbare wijze als bij de Boerderijtuin vergroend worden; namelijk via een met de bewoners opgesteld ontwerp en met gemeentelijke financiering. In 2014 is hier de eerste 'stadsklimaatboom' ter wereld geplant. Maar een groot deel van de rest van het plein is volledig verhard aangelegd. In de maatregelenlijst wateroverlast (2015) stond al dat dit plein heringericht kan worden om hemelwater van het plein op het plein zelf te verwerken. Dit voorkomt overlast in andere straten. Inmiddels is het dus ook een breed gedragen wens onder bewoners rond dit plein om te vergroenen en worden concrete stappen genomen dit in 2022 te realiseren.

3. Sickenszplein: vergroenen toegang tot parkeerplaats (30m2)

In maart 2021 hebben bewoners hun ideeën om dit parkeerplein te vergroenen tijdens een bezoek op locatie gedeeld met de gemeente. In overleg is afgesteld dat de gemeente in 2022 ongeveer 30m2 verharding omzetten in groen.

4. Extra bomen voor Wijkcentrum de Nieuwe Hommel

Zes bewoners uit de wijk hebben hun krachten gebundeld en sponsoren de aanplant van een drietal bomen op het pleintje voor Wijkcentrum de Nieuwe Hommel. Ook het Bomenfonds draagt bij. Zo ontstaat ook hier een groene koele plek.



Extra bomen de Nieuwe Hommel

5. Groot onderhoud en gevelgroen langs de Hommelseweg

In samenwerking met en ter uitbreiding van het bewonersinitiatief 'Van Stenen naar Stokroos' (zie Wijkgroenagenda Klarendal) gaan bewoners van het onderste deel van de Hommelseweg (tot aan de Leuke Linde) met ondersteuning van de Groene Vos kijken of ze in 2022 op zo veel mogelijk plekken langs de Hommelseweg gevelgroen kunnen aanbrengen. Vanaf speeltuin de Leuke Linde omhoog vindt binnen enkele jaren groot onderhoud plaats waarbij de gemeente ook vergroening meeneemt.



6. Onderzoek naar vergroening schoolpleinen

Jan Ligthartschool

Achter deze school in de Van Slichtenhorststraat ligt een groot speelterrein. Natuurcentrum Arnhem ondersteunt ouders om te onderzoeken of het schoolplein vergroend kan worden.



Het schoolplein van de Jan Ligthartschool is al deels groen aangelegd (Foto: Vivienne van Sante)

De Wijzer

Ook hier ondersteunt Natuurcentrum Arnhem ouders bij het onderzoeken van de mogelijkheden om een groen schoolplein te ontwikkelen en te gebruiken.

7. Bladafval beter benutten

In 2022 gaat de Groene Vos experimenteren met het fermenteren van bladafval uit de wijk via de bokashi-methode. Het blad kan daarna worden hergebruikt als mulchlaag in plantvakken, boomspiegels en geveltuinten. Het BuurtGroenBedrijf heeft in het Spijkerkwartier hiermee ervaring opgedaan en al toegezegd deze ervaringen te willen delen. De initiatiefnemers van de Staringpleintuin hebben ook hun medewerking al toegezegd.

8. Tegelophaalservice organiseren

Bewoners signaleren dat voortuintjes worden afgeschaft, bestraat, en/of omgetoverd tot parkeerplaats. Enkele bewoners geven aan dat het vroeger veel groener was in de achtertuinen. Toen keken de bewoners nog uit op bomen die schaduw gaven, maar steeds meer bomen worden door bewoners gekapt en tuintjes verhard. Daarom kijkt de gemeente of de gratis Tegelophaalservice, die in 2021 al in een drietal andere wijken heeft plaatsgevonden, in 2022 ook in Sint Marten/Sonsbeek aangeboden kan worden.

'Geveltuintjes aanleggen is laagdrempelig, maar een collectieve actie helpt zeker veel mensen die tegen het werk (graven, afvoeren grond en tegels, welke planten et cetera) opzien. Ik zou aan zo'n actie zeker mee willen werken!' - inwoner

9. Boomspiegelwerkgroep opstarten

Inmiddels is, ter vervanging van de 'Groengroep', een nieuwe werkgroep aangesteld die zich met hernieuwde energie op de boomspiegels gaat storten. Acties waar de Boomspiegelwerkgroep een rol in gaat spelen zijn onder andere:

- Het compleet maken van de lijst met geadopteerde boomspiegels
Op papier is meer dan 80% van de boomspiegels geadopteerd door een bewoner, maar in de praktijk melden bewoners zich niet altijd af bij de gemeente als ze bijvoorbeeld verhuizen of het onderhoud niet langer willen plegen. Hierdoor liggen sommige boomspiegels er verwaarloosd bij.
- Inventariseren welke boomspiegels zouden kunnen worden vergroot
Niet alle bomen in de wijk lijken voldoende ondergrondse ruimte te hebben. Op veel plekken kan de boomspiegel echter alleen vergroot worden ten koste van parkeerplekken. Door de hoge parkeerdruk in de wijk is dit lastig realiseerbaar. Desondanks kan de boomspiegelwerkgroep hier een inventarisatie naar doen.
- Wensen en aandachtspunten van adoptanten inventariseren en met de gemeente communiceren
Een enkele wijkbewoner gaf aan dat de groenaannemer soms ingezaaide planten wegmaait, ook al ligt bij de desbetreffende boomspiegel een groene tegel. Of dat bij het snoeien van deze bomen soms het geadopteerde boomtuintje beschadigd raakt. Of dat er bij werkzaamheden wel eens bouwafval of zand in de boomtuintjes belandt. Bewoners kunnen dit natuurlijk altijd melden via Fixi maar ook de werkgroep kan onderzoeken hoe wijdverspreid deze klachten zijn en hierover in gesprek met de gemeente.





Adoptanten zorgen voor een feest van kleur in de boomspiegels

10. Biodiversiteitswerkgroep opstarten

Naast de boomspiegelwerkgroep is een tweede werkgroep gevormd. De biodiversiteitswerkgroep zal via allerlei activiteiten wijkbewoners gaan betrekken bij het aangenaam maken van de wijk voor mens, plant en dier. Deze werkgroep gaat zich richten op gezamenlijke buurt/wijkacties en het delen van informatie en kennis rondom inheemse soorten. Zo zal de biodiversiteitswerkgroep samen met andere wijkbewoners verder in kaart gaan brengen waar in de wijk overbodige verharding aanwezig is en waar er vergroend kan worden. Daarbij zal ook nadrukkelijk gekeken worden waar nog bomen als toppunt van vergroening kunnen worden geplant. Vervolgens wordt met de gemeente afgestemd wat ervoor nodig is om deze verdere vergroening te realiseren en op basis van deze informatie wordt dit actieplan aangevuld.

'Ik zou graag willen dat er meer inheemse soorten komen, dat er qua kwaliteit van groen echt gekeken wordt naar biodiversiteit. Ik zou het erg tof vinden als we de wijk kunnen stimuleren om kwalitatief beter groen te kunnen krijgen.' - wijkbewoner

3.2 Acties ter uitvoering na 2022

Op basis van de bevindingen van de biodiversiteitswerkgroep zal in de loop van 2023 een nieuw actieplan worden opgesteld voor verdere vergroening van de wijk. Hierbij worden ook onderstaande door wijkbewoners genoemde wensen meegenomen, die nog meer uitwerking en afstemming vergen voordat er een concrete actie van kan worden gemaakt.

1. Vergroenen Goeman Borghesiusplein

Gemeente en bewoners gaan na 2022 gezamenlijk kijken hoe het Goeman Borghesiusplein biodiverser en klimaat-adaptiever ingericht zou kunnen worden. In de maatregelenlijst wateroverlast is aangegeven dat dit plein, beter dan nu het geval is, ingericht kan worden voor waterberging en infiltratie van afstromend hemelwater van bovengelegen straten. Bijvoorbeeld door opsluitbanden aan bepaalde kanten te verlagen en aan andere kanten juist te verhogen. Daardoor is er minder overlast lager in de wijk en wordt het riool ontzien. Hier speelt in de loop van 2022 een ontwikkeling waardoor het plein toch al deels opnieuw aangelegd moet worden: het wordt tijdelijk een bouwterrein om de woningen eromheen te verduurzamen. Dat biedt kansen voor een nieuwe inrichting met aandacht voor meer biodiversiteit en minder wateroverlast.

2. Vergroenen van gevels en daken in noord-zuid gelegen straten

Uit gesprekken met bewoners blijkt dat de overlast van hitte groter is in de noord-zuid gelegen straten dan in de oost-west liggende straten. Tot aan het middaguur liggen zelfs in hoog-zomer veel van de oost-west liggende straten nog in de schaduw. Voor de noord-zuid gelegen straten is dat anders. Daar wordt het erg warm. Vooral huurders van de flatwoningen / wooncomplexen in delen van Sint Marten geven aan dat het erg heet wordt. Woningbouwcorporatie Portaal heeft al aangegeven te willen kijken naar het toevoegen van extra gevelgroen. Dit vergt nog nadere uitwerking.

Door te vergroenen wordt hittestress verminderd, maar ook andere problemen worden aangepakt. Een bewoonster: 'Het zou bijvoorbeeld helpen bij de enorme hitte tijdens hittegolven. Maar ook zorgen voor betere luchtkwaliteit en lawaai-reductie.'



3. Afkoppelen

Water stroomt van de hoger gelegen delen van de wijk en de stad naar de buurt Sint Marten, waar het door de vele verharding niet weg kan. Het riool stroomt bij hevige buien over. Bewoners in straten met een noord-zuid ligging, zoals het straatje Sint Marten, ervaren hiervan veel overlast. Enkele genoemde problemen zijn:

- Het toilet loopt over.
- Gootsteen is onbruikbaar: 'Als het hier heel hard regent kan ik de afwas niet meer doen!'
- Bewoners in Sint Marten hebben wel eens zelf de rioolputten geprobeerd schoon te maken, zo veel last hadden ze van het water.

Huurders die deze problemen willen verminderen door af te koppelen, krijgen van de Portaal te horen dat ze dit na vertrek weer in de oude staat moeten terugbrengen. Hierin valt nog vooruitgang te boeken.

Met woningbouwvereniging De Eenvoud heeft de gemeente afgesproken te onderzoeken of hun woningen afgekoppeld kunnen worden.



